

دکتر هادی رستگار مقدم
پژوهشگر و محقق

رابطه آگاهی و عمل صالح

انسان برای یادگیری و شناخت که همان دریافت‌های ادراکی است، محتاج ابزارهایی است؛ این ابزارها یا حسی هستند و یا فراحسی مرتبط با حس. ابزارهای حسی عبارت است از حواس پنجگانه انسان و ابزارهای فراحسی مرتبط با حس عبارت است از کشف و شهود. برای ابزارهای حسی قرآن می‌فرماید: «وَاللَّهُ أَخْرَجَكُم مِّنْ بَطُونٍ مَّهَاتِكُمْ لَا تَعْلَمُونَ شَيْئًا وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ» (مؤمنون/۷۸). این آیه شریفه اشاره دارد به اینکه ابزارهای یادگیری شامل ابزارهای شهود حسی است مانند: سمع و بصر و هم شهود غیرحسی است مانند: قلب. این‌ها ابزارهای یادگیری است. انسان به هنگام تولد قوه آموختن و یادگیری دارد ولی ادراکاتی برای دریافت معلومات خود ندارد.

ورودی‌هایی برای داده‌های یادگیری وجود دارد، ولی خود داده‌ها موجود نیست که با رشد و کمال انسان نیز آن ورودی و محل آن‌ها نیز متکامل می‌شود. اما درباره کشف و شهود برای ابزارهای فراحسی نیز قرآن اشاره فرموده است به رفتار حضرت یعقوب^(ع): «وَلَمَّا فَضِّلَتْ الْعِیرَ قَالَ لِبُوهِمِ إِنِّي لَأَجْذَرِيخُ يَوْسُفَ لَوْ لَا تُفْنِدُونُ» (یوسف/۹۴) لو لَا تُفْنِدُونُ یعنی اگر مرا تخطئه نمی‌کنید. لَأَجْذَرِيخُ یَوْسُفَ این کشف حسی قلبی است که از ابزارهای فراحسی می‌باشد. اما نکته درخور توجه این است که در تمام امور حسی و یا فراحسی و حتی کشف و شهود عرفانی احتمال خطا وجود دارد، یعنی کشف و شهودهای انسان خطاپذیرند مگر اینکه انسان کامل بر آن کشف و شهودها صخه گذاشته و آن را تأیید کند. در راستای تربیت دینی علم و ادراک نقش مؤثری دارد و حقیقت علم یعنی عمل به محتوای آنچه انسان به آن علم دارد که در غیر این صورت علم نیست، بلکه جهل است. آیه شریفه الهی از قول حضرت یوسف^(ع) می‌فرماید: «هَلْ عَلَّمْتُمَا مَا فَعَلْتُمَا بِيُوشَعَ وَ أَخِيهِ إِذْ أَنْتُمَا جَاهِلُونَ» یوسف^(ع) به برادرانش خطاب می‌کند و می‌گوید: آیا به آنچه در برابر یوسف و برادرش انجام دادید علم نداشتید؟ آن موقعی که شما جاهل بودید. پس سخن این است که آیا برادران یوسف نمی‌دانستند یوسف و برادرش با آن‌ها برادر هستند. قطعاً آگاه بودند، پس چرا خطاب «أَنْتُمَا جَاهِلُونَ» به آن‌ها نسبت می‌دهد، بدیهی است که برادران حضرت یوسف^(ع) به محتوا و مقتضای علمشان عمل نکردند. یعنی برادر هیچ‌گاه علیه‌برادر اقدام نمی‌کند اگر چنین عمل کرد این چنین فردی در غایت جهل و نادانی است. با توجه به این مطلب باید دانست که عمل صالح، یک گزاره و حقیقت عام است که اگر این عمل صالح به ایمان و علم و معرفت دینی ضمیمه شود، دارای تأثیرات الهی خواهد بود. به‌عبارت دیگر عمل صالح حُسن فعلی دارد و ایمان حُسن فاعلی ایجاد می‌کند، مانند آنجا که حق تعالی فرمود: «مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّمَّنْ ذَكَرَ اللَّهُ أَنَّهُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ يُرْزَقُونَ فِيهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ» یعنی کسی که عمل صالح انجام دهد خواه مرد باشد و خواه زن، در حالی که مؤمن باشد چنین افرادی داخل بهشت خواهند شد که به طور فراوان و بی حساب روزی می‌خورند. همچنین در جایی دیگر با صراحت بیشتر فرمود: «وَيُخْرِجُ الَّذِينَ أَحْسَنُوا بِالْحُسْنَى»، یعنی جزای کسانی را که خوبی را خوب انجام می‌دهند. پس اگر چیزی حُسن فعلی داشته باشد (عمل صالح) ولی حُسن فاعلی (ایمان) نداشته باشد، مقبول درگاه الهی نخواهد بود و اگر چیزی دارای حُسن فاعلی باشد ولی حُسن فعلی نداشته باشد، این نیز دارای همان حکم خواهد بود. مانند کسانی که ایمان دارند ولی کار غیردینی می‌کنند. و اما کسانی هستند که فعلشان نه حسن فعلی دارد نه حسن فاعلی، آنجا که حق تعالی فرمود: «الَّذِينَ أَسَاءُوا السَّوَاءِ» یعنی کسانی هستند که بدی را بد انجام می‌دهند، عاقبت چنین کسانی آن خواهد بود که آیات الهی را تکذیب می‌کنند و آن آیات را به استهزا و مسخره می‌گیرند «أَنْ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَ كَانُوا بِهَا يَسْتَهْزِئُونَ». بدیهی است چنین کسانی هیچ‌گاه علمشان مقبول درگاه الهی نخواهد بود و در خسران و زیان کاری خود باقی خواهند ماند.

بردار و بخوان

اسرار ماه رجب را بدانید

امام کاظم^(ع) فرمودند: رجب، ماه بزرگی است. خداوند در این ماه، حسنات را می‌افزاید و گناهان را می‌زداید. برای شناخت چنین ماهی که آن‌قدر بزرگ و ارزشمند است که در آن قرار است حسنات اضافه شوند و گناهان کم شوند، خوب است به‌سراغ کتاب‌ها و دست‌نوشته‌های بزرگان برویم. کتاب صوتی «اسرار ماه رجب» نوشته استاد ارجمند محمدتقی فیاض‌بخش که توسط حسن سلطانی و علی اکبر حنیفی روایت شده‌است، یکی از بهترین منابع برای دریافت ویژگی‌های ارزشمند ماه رجب است.

این کتاب ارزشمند صوتی با حجم ۷۷ مگابایت بر روی اپلیکیشن ایران صدا موجود است.

بخش‌هایی از کتاب صوتی

در دقیقه ۱۲۲ کتاب صوتی « اسرار ماه رجب » می‌شنویم: ایام اعتکاف از جمله اوقات اعتزال خواص است. برای بیشتر روشن شدن این مسئله به اختصار به مرتبه عزلت اشاره‌ای می‌کنیم.

مرتبه اول عزلت: دوری از اهل معصیت

این مرتبه از عزلت ابتدایی‌ترین توصیه به عموم مؤمنان است، زیرا فاصله گرفتن در ارتباط با اهل معصیت وظیفه همه و در همه اوقات است.

ضرورت این مرتبه از عزلت به‌حدی روشن است که نیازی به استدلال ندارد، زیرا نفوس در ارتباط با یکدیگر از هم شکل می‌گیرند. چنان که رسول خدا^(ص)

فرمودند: انسان بر دین دوست و هم‌نشین است، پس مراقب باشید با که رفت‌وآمد و معاشرت می‌کنید، در نتیجه مجالست با اهل معصیت و سقیهان ناخودآگاه نفس را آلوده و به سفاقت در

دین سوق می‌دهد.

امام علی^(ع) می‌فرمایند: فساد اخلاقی آدمی را به معاشرت با افراد نادان سوق می‌دهد و اصلاح اخلاقی واسطه هم‌نشینی با عاقلانست.

مرتبه دوم عزلت: عزلت از اهل دنیا یا خلوت خاص

این مرتبه توصیه خواص از مؤمنان است. زیرا در فرهنگ دین، محبت دنیا ریشه همه مفاسد و گناهان است. تا به آنجا که رسول خدا^(ص) فرمودند: دنیا دوستی ریشه هر گناه، کلید هر خطا و سبب بی‌حاصل شدن هر کار نیکي است.

بپرس و بدان

حکم قسم و کفاره شکستن آن

در این ستون به پرسش‌های شمارد باره حکم مسائل مختلف از نظر شرعی پاسخ خواهیم داد. شما مخاطبان گرامی می‌توانید با ارسال پیامک پرسش‌های خود به شماره ۳۰۰۷۲۸۹ یا ما در ارتباط باشید.

● سؤال: اگر شخصی به خدا قسم بخورد که گناه خاصی را ترک کند ولی تخلف کند و مرتکب شود، آیا قسم باطل می‌شود یا همچنان باید به قسم عمل کند و در صورت تخلف، دوباره کفاره بپردازد؟

● آیت‌ا... العظمی خامنه‌ای، آیت‌ا... العظمی مکارم شیرازی هرگاه عمداً یا قسم خود مخالفت کند باید کفاره دهد، ۱۰ فقیر را سیر کند، یا بر آن‌ها لباس بپوشاند، یا یک بنده را آزاد کند و اگر توانایی بر این‌ها نداشته باشد باید سه روز روزه بگیرد.

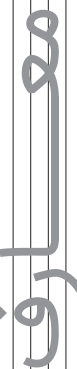
● آیت‌ا... العظمی بهجت، آیت‌ا... العظمی سیستانی، آیت‌ا... العظمی زنجانی، آیت‌ا... العظمی گلپایگانی انسان می‌تواند یا قسم خوردن، انجام کاری را که مطلوب شارع است و یا ترک کاری را که نهی شده است، بر خود واجب کند. اگر قسم بخورد کاری را انجام دهد یا ترک کند، مثلاً قسم بخورد که روزه بگیرد، یا سیگار نکشد. اگر به قسم عمل نکرد، باید کفاره بدهد. یک بنده آزاد کند، یا ۱۰ مسکین را اطعام کند یا ۱۰ فقیر را بپوشاند.

اشنبه

۱۴ بهمن ۱۳۹۱
شماره ۳۸۳۳

۱۴

همه آنچه درباره اعمال روز و شب آغاز ماه رجب ذکر شده است

حمیده خلیل‌زاده! بعضی ماه‌های سال به‌عنوان فرصت شناخته می‌شوند. از خدای متعال ممنونم که به همه ما سعادت زنده‌بودن و تجربه قرارگرفتن در ماه مبارک رجب را داده است. ماه رجب هفتمین ماه از ماه‌های قمری است و از ماه‌های حرام است. ۳ماه دیگر هم به ترتیب قرارا دارند و چون این از ۳ماه یادشده جدا افتاده است به آن رجب‌الفرد می‌گویند. در روایات به عنوان ا... الاصب، به‌معنای «سرای خداوند» نام گرفته است. رجب نام نهری است در بهشت که از عسل شیرین‌تر و از شیر سفیدتر است و هر کس در این ماه روزه دارد، از آن نهر آب می‌نوشد. پیامبر اسلام^(ص) فرمودند: «ماه رجب برای امت من «ماه استغفار» است. رجب ماه خدا و ماه شعبان ماه من و ماه رمضان ماه امت من است....». در این شماره به ذکر فضیلت ماه پربرکت رجب، ذکر برخی اعمال و رویدادهای مهم آن می‌پردازیم. برای تکمیل اطلاعات خود می‌توانید به کتاب مفاتیح‌الجنان رجوع کنید.

این الرجبیون به چه معناست؟

در صحرای محشر برفی افراشته می‌شود و همه مردم از اولین و آخرین زیر لوای آن قرار می‌گیرند. با اینکه وادی بسیار وسیع است، اما جای سوزن انداختن نیست و مردم مانند تیر در ترکش به‌سختی در کنار هم قرار گرفته‌اند. (بحارالانوار، ج ۷، ص ۱۱۱) همه سر در گریبان حسرت فرو برده‌اند و عرق شرم از سر و رویشان می‌چکد و البته زمین نیز همچنان بی‌قرار حادثه‌های در شرف وقوع است. (نهج‌البلاغه، خطبه ۱۰۲) گنه‌کاران و فریب‌خوردگان قرار ندارند و اهمال کاران و غفلت‌زدگان چون گنگ خواب‌دیده حیرت‌زده‌اند.
جملگی در انتظار موعد رسیدگی به نامه اعمال تکتک بندگان هستند که ناگهان منادی ندا سر می‌دهد که «این الرجبیون، اهل ماه رجب کجایید؟ جمعی برمی‌خیزند که چهره‌شان چون قرص تمام ماه درخشان است. صفوف پریشان و متحیر اهل محشر را می‌شکافند و در پیشگاه حقیقت هستی و مالک این روز می‌ایستند. منادی، ندا سر می‌دهد که بهشت بر شما گوارا باد و ایشان با آرامشی رشک‌برانگیز به سمت مأمن الهی حرکت می‌کنند.

اعمال مشترک ماه رجب

اعمالی که در اینجا نوشته شده است مختص روز خاصی نیست؛ بلکه در تمامی روزهای ماه رجب از اهمیت زیادی برخوردار است از جمله:

خواندن دعا

در تمام ماه رجب، این دعا را بخوانید: «یا مَنْ يَهْدِيكَ خَوَاتِجَ السَّائِلِينَ ، وَ يَعْلَمُ ضَمِيرَ الصَّامِتِينَ. يَكُنْ مَسْئَلُهُ، اِىَ كَهِ مَالِكِ حَاجَاتِ خَوَاسِتَارَانِى وَ اِىَ كَهِ نِهَادِ خَامُوشَانِ دَانِىِ بَرَاىِ هَرِ خَوَاسْتِه‌اِى، «يَكُنْ سَمْعُ حَاضِرٍ وَجَوَابُ غَیْبٍ. اَللّهُمَّ وَعَايِدَكَ الصَّادِقَةَ وَآيَادِكَ الْفَاضِلَةَ، از جانب تو گوشى شنوا و پاسخی آماده است خدایا به حق وعده‌های راست و نعمت‌های بسیار، «وَ رَحْمَتُكَ الْوَاسِعَةُ فَأَسْئَلُكَ اَنْ تُصَلِّىَ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، و رحمت و مغفرت از تو خواهم که درود فرستی بر محمد و آل محمد، «وَأَنْ تُقَضِّىَ خَوَاتِجِى لِلدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ. اِنَّكَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ»، و حوایج دنیا و آخرتم را برآورى که به‌راستى تو بر هر چیز توانایی.

رسول خدا^(ص) فرمودند: هر شخصی در ماه رجب صد مرتبه بگوید: «أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِى لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ، وَخَدَةَ لَا شَرِيكَ لَهُ وَ أَتُوبُ إِلَيْهِ»، و در آخر صدقه‌ای کنار بگذارد، خداوند رحمت و مغفرت نصیبش می‌کند و هر کس چهار صد مرتبه آن را بگوید فضیلت شهیدان را دارد و نیز فرموده‌اند: هر شخصی هزار مرتبه «لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، در ماه رجب بگوید، حسنات و ثواب فراوانی از سوی خداوند بر او نوشته می‌شود.

در یکی از روایات نقل شده است: هر کس در ماه رجب، در زمان صبح، هفتاد مرتبه و شب همچنین هفتاد مرتبه بگوید اَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَ أَتُوبُ إِلَيْهِ و بعد از آن، دستان خود را بلند کرده و بگوید اَللّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَ ثُبْ عَلَيَّ چنانچه در همان ماه رجب بمیرد، رضایت و خشنودی خداوند از آن او خواهد بود.

در طول این ماه هزار مرتبه بگوید: «اَسْتَغْفِرُ اللَّهَ ذَا الْجَلَالِ وَ الْاَكْرَامِ مِنْ جَمِيعِ الدُّنُوبِ وَالْاَثَامِ، تا خداوند رحمان و رحیم آمرزشش را برایتان نشان دهد.

در ماه رجب «سید بن طاووس» در «اقبال» فضیلت زیادی برای خواندن سوره «قل هو الله احد» نقل کرده است و از رسول خدا^(ص) روایت کرده که هر کس در ماه رجب یا نیتی خالص، ۱۰ هزار بار سوره «قل هو الله احد» را بخواند، مثل روزی که از مادر متولد شده و از گناه مبرا شده است، وارد عرصه قیامت می‌شود و هفتاد فرشته از او استقبال کرده و به او وعده بهشت را می‌دهند.

روزه گرفتن

پیامبر اکرم^(ص) فرمودند:

هر کس تمام ماه رجب را روزه بگیرد خداوند سه چیز را به او می‌بخشد:

تمام گناهان گذشته او بخشد می‌شود.

از تشنگی در روز قیامت در امان است.

از بلاها برای تمام عمرش در امان است.

نمازگزاردن

از رسول خدا^(ص) در روایتی آمده است که آن حضرت فرمودند: «... و چهار رکعت نماز بخواند (هر دو رکعت یا یک سلام) و در رکعت اول صد مرتبه «آیه الکرسی» بخواند و در رکعت دوم دویست مرتبه «قل هو الله احد» قبل از اینکه بمیرد خود را در بهشت نظاره می‌کند و یا حتی کسی دیگر جای او را در بهشت می‌بیند (و برای او تعریف می‌کند)».

اعمال خاص شب اول ماه رجب

به هنگام دیدن هلال ماه رجب این آیه را بخوانید:

«اَللّهُمَّ اِهْلُهُ عَلَيْنَا بِالْاَمْنِ وَ الْاِيْمَانِ وَ السَّلَامَةِ وَ الْاِسْلَامِ رَبَّنِىْ وَ رَبُّكَ اللهُ عَزَّ وَ جَلَّ».

در روایتی آمده است رسول اکرم^(ص) وقتی هلال رجب را می‌دیدند می‌گفتند:

«اَللّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِى رَجَبٍ وَ شَعْبَانَ وَ بَلِّغْنَا شَهْرَ رَمَضَانَ وَ اَعِنَّا عَلَى الصِّيَامِ وَ الْقِيَامِ وَ حِفْظِ اللِّسَانِ وَ غَضِّ الْبَصَرِ وَلَا تَجْعَلْ حَقَّنَا مِنْهُ الْجُوعَ وَ الْعَطَشَ».

خدایا برکت ده بر ما در ماه رجب و شعبان و ما را به ماه رمضان برسان و کمک‌مان ده برای گرفتن روزه و شب‌زنده‌داری و نگهداری زبان و پوشیدن چشم و بهره‌ما را از آن ماه تنها گرسنگی و تشنگی قرار مده.

غسل شب اول ماه رجب

حضرت رسول اکرم^(ص) فرموده‌اند: هر کس در ماه رجب اول و وسط و آخر آن ماه را غسل کند، گناهان او پاک می‌شود مانند روزی که از مادر زاده شده است.

زیارت امام حسین^(ع) را بخوانید.

۲۰ رکعت نماز

یعنی ۱۰تا دو رکعتی نماز بعد از نماز مغرب خوانده شود. این نماز خود فرد، خانواده و اولادش را از بلا حفظ می‌کند و از عذاب قبر او را مصون می‌دارد.

بعد از نماز عشا دو رکعت نماز این‌گونه خوانده شود:

در رکعت اول «حمد» و «آلم نشرح» یک مرتبه و «توحید» سه مرتبه و در رکعت دوم «حمد» و «آلم نشرح» و «توحید» و «معوذتین» خوانده شود و پس از سلام، سی مرتبه «لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، بگوید و سی مرتبه صلوات بفرستد تا خداوند گناهان او را مانند روزی که از مادر زاده شده است ببخشد.

۳۰ رکعت نماز

سی رکعت نماز خوانده، (هر دو رکعت به یک سلام) در هر رکعت یک مرتبه «حمد» و یک مرتبه «قل یا ایها الکافرون» و سه مرتبه «قل هو الله احد» را بخوانید. در روایتی از رسول خدا^(ص) آمده است: هر مرد و زن مؤمنی این نماز را بخواند، خداوند همه گناهان کوچک و بزرگ او را می‌آمرزد و تا سال بعد، خداوند نامش را در فهرست «نمازگزاران» می‌نویسد.

خواندن دعا

از امام صادق^(ع):

اَللّهُمَّ اِنِّىْ اَسْئَلُكَ بِاَنَّكَ مَلِيْكٌ وَّ اَنَّكَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ مُّقْدِرٌ، وَّ اَنَّكَ مَا تَشَاءُ مِنْ اَمْرٍ يَكُوْنُ، اَللّهُمَّ اِنِّىْ اَتُوَجَّهُ اِلَيْكَ بِسَيِّئِكَ مُحَمَّدُ نَبِىِّ الرَّحْمَةِ، صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَ اَحْمَدُ يَا مُحَمَّدُ يَا رَسُوْلَ اللهِ، اِنِّىْ اَتُوَجَّهُ بِكَ اِلَى اللهِ رَبِّكَ وَرَبِّىْ لِیُنْجِیحَ بِكَ طَلِبَتِىْ

خداوندا از تو به‌واسطه اینکه فرمانروایی و بر هر چیزی توانایی و هر چه خواهی می‌شود، خداوندا من به‌سوی تو به‌واسطه پیامبرت محمد^(ص) روى آورده‌ام. اى محمّد اى رسول خدا به‌راستى من به تو روى آورده‌ام به درگاه خدا. پروردگار من و تو را دعا کرد بلکه به‌واسطه تو حاجت‌روا گردم.